

О. О. ДОЦЕНКО**ПОНЯТТЯ ТА ІСТОТНІ УМОВИ ПРОДЮСЕРСЬКОГО ДОГОВОРУ**

Розглядається питання договірної регулювання між виконавцем та продюсером. Виділяються юридичні ознаки договору, проводиться аналіз моменту виникнення договірних відносин, розглядаються істотні умови продюсерського договору.

Ключові слова: *продюсер, договір, виконавець, замовник, строк, ціна, якість, інвестор.*

Рассматривается вопрос договорного регулирования между исполнителем и продюсером. Выделяются юридические признаки договора, проводится анализ момента возникновения договорных отношений, рассматриваются существенные условия продюсерского договора.

Ключевые слова: *продюсер, договор, исполнитель, заказчик, срок, цена, качество, инвестор.*

This paper addresses the issue of contractual regulation between the performer and producer. Select the legal signs the contract, since the analysis of contractual relations, are considered essential conditions of producer contract.

Key words: *producer, contract agent, the customer, time, price, quality, investor.*

Відносини з приводу надання послуг у сфері культури є досить різноманітними й охоплюють різні сторони культурної діяльності. Формування правових засобів регулювання відносин у сфері шоу-бізнесу, як найдинамічнішого напряму у сфері культури є, на наш погляд, пріоритетним завданням.

Будь-яке нове явище реального життя з часом знаходить своє відображення у праві та законодавстві. Актуальність дослідження вказаної теми не викликає сумнівів. Саме ця сфера шоу-бізнесу викликає необхідність дослідження та регламентації, оскільки не зважаючи на поширеність продюсерських договорів, вони повністю залишаються поза законодавчим регулюванням.

У сучасній науці питанням вивчення шоу-бізнесу, а також його правового регулювання присвячено праці таких науковців, як І. А. Силонов, А. Берtrand, М. Флетчер Рейнолдз, Є.І. Жданова, Ельдар Голдберг, А.П. Калениченко, А.В. Хачатурьян, М.М. Поплавський, С.В. Іванов., Н.В. Кротова. Проте вищеперелічені науковці розглядали шоу-бізнес у його загальних правових аспектах і не спрямовували своє дослідження на конкретний інститут шоу-бізнесу.

Тому видається необхідним визначити особливості продюсерського договору, його характерні ознаки та істотні умови, виділити види суб'єктів продюсерського договору, а також визначити можливі форми укладення таких договорів.

У процесі проходження в державі реформ розвиваються існуючі та складаються нові суспільні відносини, успішне здійснення і подальше вдосконалення яких неможливі без правового регулювання. Цивільний кодекс не регулює в індивідуальному порядку продюсерського договору. Більше того, важко взагалі знайти будь-який нормативно-правовий акт, присвячений відносинам, що складаються у сфері шоу-бізнесу.

Поняття «продюсер» згадується у національному законодавстві лише тричі: у Законі України «Про авторське право і суміжні права», Законі України «Про кінематографію» та у Законі України «Про театри і театральну справу».

У Законі «Про авторське право і суміжні права» визначено «продюсера аудіовізуального твору», яким є особа, яка організує або організує та фінансує створення аудіовізуального твору¹.

Закон не виділяє продюсерський договір як самостійний вид договору. Під продюсерським договором часто розуміється будь-який договір між продюсером і артистом, що передбачає взаємне співробітництво в тому чи іншому вигляді².

Продюсерський договір у порівнянні з іншими договорами у сфері шоу-бізнесу має низку своїх характерних ознак та особливостей.

Специфічними є предмет продюсерського договору та його мета. Слід зазначити, що продюсерський договір завжди укладається з метою досягнення необхідних комерційних результатів. Зокрема, суб'єктивною метою продюсера є досягнення певних комерційних результатів. Метою артиста або колективу артистів є популяризація власного ім'я, прихильність аудиторії, з подальшим отриманням бажаного прибутку.

Безпосереднім обов'язком продюсера є виконання функцій по забезпеченню, розвитку та просуванню артиста у сфері шоу-бізнесу, його творчої діяльності на певній території. Таким чином, в продюсерському договорі містяться характерні ознаки агентського договору.

Під агентським договором розуміють договір на здійснення однією особою – агентом – юридичних дій в інтересах іншої особи – принципала. Агентський договір є однією з головних підстав виникнення відносин із представництва і, відповідно, посередництва. У договорі встановлюються права й обов'язки сторін, розмір винагороди та право діяти від власного імені та від імені принципала, обсяг наданих агенту повноважень³.

За способом виникнення продюсерський договір, на нашу думку, слід віднести до числа консенсуальних, тобто таких, для укладення яких необхідні два моменти: узгодження волевиявлення сторін (консенсус) та вираження волі у певній (визначеній законом) формі.

Продюсерський договір має тривалий характер дії. Продюсерські договори є переважно договорами з тривалим виконанням, а не одноразовим. Досліджуваний договір укладається, насамперед, з метою налагодження тривалих партнерських стосунків та обумовлюється такою ознакою підприємницької (господарської) діяльності як систематичність.

За суб'єктивним складом продюсерський договір може бути дво- або багатостороннім. Переважно багатосторонній характер даного договору дозволяє одночасно брати участь у ньому кільком виконавцям (творчому колективу). Крім того, у продюсерському договорі може бути присутня окрема третя сторона договору – інвестор. Такі сторони договору з огляду на спільні інтереси та цілі не можуть протиставлятися один одному як традиційні боржники та кредитори. Взаємні права та договірні зобов'язання виникають тут у кожного учасника по відношенню до інших. Слід, однак, мати на увазі, що хоча договором і передбачається здійснення спільних дій, кожен з учасників має власні зобов'язання, які виражаються у здійсненні певних внесків і певних дій, невиконання яких може завдати шкоди іншим учасникам і які внаслідок такого невиконання мають право вимагати відшкодування завданих їм збитків.

З урахуванням суб'єктивного складу можна виділити основні різновиди продюсерського договору. Даний договір може укладатися між продюсером і артистом; між продюсером, виконавцем та інвестором; продюсер – інвестор щодо третьої

особи артиста.

Таким чином, безпосередніми суб'єктами досліджуваних правовідносин є: продюсер, виконавець (колектив виконавців) та інвестор.

Саме продюсер як підприємець шукає нові ідеї та засоби їхнього втілення. Від витоків до фіналу створення продукту він відповідає за всю творчу та виробничу діяльність: формує бюджет майбутнього проекту, підбирає і наймає творчий і виконавський персонал, забезпечує графік робіт у рамках встановленого бюджету, розробляє рекламну стратегію, здійснює прокат, дистрибуцію та інше.

В українському шоу-бізнесі продюсер – центральна, ключова фігура, оскільки він повністю здійснює творчий і виробничий процес, фінансування проекту, будучи розпорядником кредитів. Він керує наймом і звільненням творчого і технічного персоналу, забезпечує контроль за виконанням проекту, корекцію його на всіх стадіях створення художньої продукції. Крім участі у створенні якісного продукту, продюсер виконує обов'язки персонального менеджера (управління кар'єрою артиста, а іноді і його особистим життям), бізнес-менеджера (контроль фінансового забезпечення проекту), прес-аташе, спонсора, а іноді і юриста (укладання угоди і т. п.)⁴.

Для того, щоб громадянин став контрагентом за договором, він повинен володіти дієздатністю, тобто здатністю своїми діями набувати та здійснювати цивільні права, створювати для себе цивільні обов'язки та виконувати їх. Цивільна дієздатність виникає у повному обсязі з настанням повноліття, тобто після досягнення вісімнадцятирічного віку. Однак у випадку укладення продюсерського договору набути статусу виконавця і відповідно контрагента за договором може також недієздатна особа. Наприклад, співаком може стати й дитина у віці 5 років.

Цивільну дієздатність має фізична особа, яка усвідомлює значення своїх дій і може керувати ними. Цивільною дієздатністю фізичної особи є її здатність своїми діями набувати для себе цивільних прав і самостійно їх здійснювати, а також здатність своїми діями створювати для себе цивільні обов'язки, самостійно їх виконувати та нести відповідальність у разі їх невиконання⁵.

Отже укладення такого договору як продюсерський має укладатися виключно батьками малолітнього або за їхньої згоди для неповнолітньої дитини. Таким чином, стороною договору може бути фізична особа у будь-якому віці, за умови її належного представництва.

Слід зазначити, що шоу-індустрія не може функціонувати без фінансової підтримки з боку як комерційних, так і некомерційних структур. Такий аспект як спонсорство також знаходить своє відображення в продюсерському договорі.

Спонсорство (від англ. sponsor) перекладається як поручительство, опікування, підтримка. Спонсорство – добровільна матеріальна, фінансова, організаційна та інша підтримка фізичними та юридичними особами будь-якої діяльності з метою популяризації виключно свого імені, найменування, свого знака для товарів і послуг⁶. Якщо спонсорська підтримка розрахована на тривалий період, спонсор виступає окремою третьою стороною продюсерського договору.

При вкладенні засобів у той чи інший проект у першу чергу дається його фінансово-економічна оцінка, оскільки проект повинен відшкодувати вкладені засоби за рахунок доходів від реалізації товарів і послуг, причому рівень прибутку і терміни окупності проекту визначає інвестор⁷.

Досягнення саме таких результатів інвестиційних операцій і є ключовим завданням оцінки фінансово-економічних параметрів будь-якого проекту у сфері

шоу-бізнесу. Найпоширенішим джерелом фінансування є засоби спонсорів, яким натомість надається пакет рекламних послуг.

У змісті продюсерського договору є низки особливих умов. До таких умов можна віднести: умови про ведення обліку, розподіл результатів (прибутків і збитків) творчої діяльності, порядок покриття збитків від концертної діяльності та ін.

Найістотношою умовою договору є умова про предмет. Предмет продюсерського договору має складний та багатогранний зміст. У першу чергу дані відносини направлені на спільну працю між продюсером і виконавцем для популяризації останнього. Саме продюсер має виконати всі необхідні умови для популяризації виконавця. Виконавець зобов'язаний також робити все можливе для власного піднесення та відомості. Проте всі ці дії спрямовані та здійснюються для наступної мети – отримання економічно корисного результату, а саме – отримання прибутку як продюсером, так і виконавцем.

Таким чином, предметом договору між продюсером і артистом виступає творче та виробниче співробітництво, спрямовані дії учасників по об'єднанню зусиль, внесків та іншої діяльності для популяризації творчості виконавця у масовій культурі для досягнення комерційного результату.

Особливим пунктом у продюсерському договорі з виконавцем повинні обговорюватись авторські права, вартість яких постійно збільшується разом з відомістю артиста. Розпорядження майновими авторським і суміжними правами передбачає наявність правового механізму встановлення, зміни та припинення відносин між суб'єктами майнових прав з одного боку та правонаступниками (користувачами) – з іншого. Ним цілком традиційно для цивільного права виступає зобов'язально-правовий механізм договору. Правочини щодо розпорядження майновими авторським і суміжними правами досить повно встановлено Цивільним кодексом України та частково – Законом України «Про авторське право і суміжні права».

Зауважимо, що згідно ч. 2 ст. 17 Закон України «Про авторське право та суміжні права» за продюсером не закріплюється жодних прав, окрім прав за договором. При передаванні виключних прав виконавців продюсеру на підставі договору обов'язковим є зазначення способу використання виконань, розміру і порядку виплати винагороди, терміну дії договору і використання виконань тощо.

Ексклюзивними умовами продюсерського договору є те, що виконавець дозволяє використовувати всі існуючі на момент укладення договору немайнові права: інформацію про себе та її характеристики, біографічні та інші дані, сценічне ім'я (псевдонім), сценічний образ. Передання таких немайнових прав є запорукою успішного проекту виконавця у сфері шоу-бізнесу.

Згідно будь-якого продюсерського договору продюсер виконує представницькі функції по відношенню до артиста. Таким чином, у складі продюсерського договору можна знайти елементи договору доручення, передбаченого ст. 1000 ЦК України. Фактично виконавець надає продюсеру монополне право на виконання представницьких функцій по забезпеченню, розвитку та виконанню агентських функцій у сфері шоу-бізнесу на період дії продюсерського договору. Складовою цієї умови є надання нематеріальних посередницьких функцій. Тобто продюсер зобов'язується здійснювати певні дії, що є юридично значимими, тобто тягнуть виникнення, зміну або зупинення прав і обов'язків виконавця у його професійній діяльності. Однак ці дії повинні бути правомірними, а також не пов'язаними з

діями суто особистого характеру⁸. У договорі може бути визначений конкретизований перелік дій, які вчиняє продюсер від імені виконавця, і може передбачатися умова про здійснення усіх дій від імені виконавця у сфері його творчої діяльності. Тобто межею здійснення представництва виконавця є саме його професійна діяльність у сфері шоу-бізнесу.

Однією із умов, які передбачаються в продюсерському договорі, є вимоги до зовнішності виконавця. Для того, щоб такі вимоги формувались у належній правовій формі та ніяким чином не зачіпали права виконавця як людини, доцільно, щоб потреби до зовнішності виконавця формувались не як вимоги, а мали певний рекомендаційний характер до певної межі. Вимогою багатьох продюсерських договорів є також дотримання певного іміджу та стилю одягу, який пропонується продюсером.

У продюсерському договорі необхідною умовою є визначення права на назву і логотип проекту. Назва музичної групи як колективний псевдонім розглядається як немайнове право колективу виконавців. Формулюючи положення договору, треба виходити з того, що колективний псевдонім – це абстрактне, асоційоване з групою поняття, а не конкретний учасник або учасники. Що стосується логотипу, він у більшості випадків є об'єктом авторського права⁹.

Умова оплати за продюсерським договором є однією з істотних умов договору. Виходячи з практики, такі умови найчастіше передбачають на декілька років вперед, враховуючи популярність артиста та строки, за які продюсер бажає досягти найбільшої відомості та популярності артиста.

У продюсерському договорі передбачаються штрафні санкції за невиконання виконавцем зобов'язань, наприклад, за неявку на репетицію. Зобов'язати виконавця відшкодувати збитки продюсера цілком законно, проте його відповідальність у низці випадків обмежується реальним збитком, а упущена вигода не компенсується, якщо виконавець виступає як фізична особа.

Договори у сфері шоу-бізнесу належить укладати принаймні в простій письмовій формі. Не є виключенням і продюсерський договір. Зокрема, згідно вимог ч. 1 ст. 208 ЦК України продюсерський договір необхідно укладати в письмовій формі, у зв'язку з тим, що його розмір перевищує у 20 і більше разів розмір неподаткованого мінімуму доходів громадян.

Таким чином, дослідивши правову природу продюсерського договору, авторами зроблено наступні висновки: 1). Продюсерський договір – це цивільно-правовий правочин, що укладається між продюсером і виконавцем (творчим колективом) – з комерційною метою популяризації діяльності виконавця (творчого колективу), для досягнення якої вони зобов'язуються спільно діяти протягом певного періоду часу на умовах, визначених цим договором. Предметом договору між продюсером і виконавцем виступає творче та виробниче співробітництво, спрямовані дії учасників по об'єднанню зусиль, внесків та іншої діяльності для популяризації творчості артиста для досягнення комерційного результату. 2). За суб'єктним складом продюсерський договір може бути дво- або багатостороннім. Безпосередніми суб'єктами досліджуваних правовідносин слід вважати: продюсера, виконавця (колектив виконавців) та інвестора. 3). За способом виникнення продюсерський договір, слід віднести до числа консенсуальних, тобто таких, для укладання яких необхідні два моменти: узгодження волевиявлення сторін (консенсус) і вираження волі у певній (визначеній законом) формі. 4). Істотними умо-

вами продюсерського договору виступають: порядок проведення та участі артиста в різних заходах, питання авторських і суміжних прав на створювані об'єкти авторських і суміжних прав, порядок виконання продюсером агентських і представницьких функцій, умова персональних даних артиста, право на зображення артиста, право на псевдонім артиста (назву музичної групи), порядок розподілу витрат і доходів, підстави відповідальності сторін.

Вважаємо, що результатом подальшої наукової розробки з даної теми має стати аналіз зарубіжного та національного досвіду дослідження продюсерського договору. Крім того, наступні наукові розвідки з питань регулювання продюсерської діяльності у сфері шоу-бізнесу необхідні та можуть принести реальну практичну користь.

1. Закон України «Про авторське право і суміжні права» // ВВР України. – 2001. – № 43. – Ст. 214. 2. Колосов В. Продюсерський договір с артистом [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kolosov.info/prodyuserskiy-dogovor>. 3. Васильєва В.Л. Цивільно-правове регулювання діяльності з надання посередницьких послуг. – Івано-Франківськ: ВДВ ЦП Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, 2006. – 346 с. 4. Пригожин И.И. Политика – вершина шоу-бізнеса. – М.: ООО «Алкігамма», 2001. – 320 с. 5. Неміра Ю.Б. Дієздатність малолітніх та неповнолітніх осіб // Бібліотечний вісник – 2008. – № 7. – С. 43 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sevjust.gov.ua/Convent/view/183/>. 6. Закон України «Про рекламу» // ВВР України. – 1996. – № 39. – Ст. 181. 7. Жданова Е.И. Управление и экономика в шоу-бізнесе / Жданова Е.И., Иванов С.В., Кротова Н.В. – М.: Финансы и статистика, 2003. – 176 с. 8. Науково-практичний коментар до Цивільного кодексу України / За ред. Харитонова Є.О. – Х.: ТОВ «Одісей», 2004. – 856 с. 9. Паішова А. Договір на страже денег. – М.: Імпресаріо, 2009. – 46 с.